

**HIZKUNTZA-ESKUBIDEAK POLIZIAREKIKO HARREMANETAN: EAEN,
NAFARROAN ETA EUSKAL HERRIKO IPARRALDEAN**

1/9

IRAKASGAIA: EUSKARAREN ARAUAK ETA ERABILERAK ARLO JURIDIKOAN

Nerea CAPELLÁN JIMÉNEZ

AURKIBIDEA: I. Sarrera.-II. Hizkuntza-eskubideak administrazioarekiko harremanetan: Nazioarteko legeria.-III. Hizkuntza-eskubideak Euskal Herrian: 1.Hizkuntza-eskubideak EAEn.- 2.Hizkuntza-eskubideak Nafarroan.- 3.Hizkuntza-eskubideak Iparraldean.-IV. Hizkuntza-eskubideak bermatu ez diren egoerak.-V. Konklusioak.- Bibliografia

I. Sarrera

Hizkuntzek berebiziko garrantzia dute, gure kultura osatu ez ezik, gure nortasunaren parte baitira. Herrialde bakoitzak bere hizkuntza propioak ditu, baina jakina den moduan, askotan eremu berdinean hizkuntza bat baino gehiago egoteak liskarrak sortzen ditu.¹

Betidanik egon dira arazoak eta kezkak eremu gutxiko hizkuntzen eremuan, eta hain zuzen ere hauen erabilera arautu eta berme batzuk eskaintzearen eratzen da Hizkuntza-Zuzenbidea. Hortaz, hizkuntza-eskubideak honen baitan sortzen dira. Hauek herritar guztion oinarritzko eskubideen artean daude, eta askatasun osoa ematen digute publikoki zein eremu pribatuan aukeratzen dugun hizkuntzan komunikatu gaitetzen. Gainera, hizkuntza “norbanakoen eskubidea izateaz gain, hiztun taldearen eskubidea ere bada. Neurri berean eskubide indibiduala eta kolektiboa da, hortaz”.²

Euskal Herriari dagokionez, EAEn, Nafarroako hainbat eremutan eta Iparraldean euskaraz mintzatzen gara, baina gure hizkuntzak ez du ofizialtasun-maila bera lurralde guztietan; hortaz, hizkuntza-eskubideak ere ezberdinak izango dira batean edo bestean egonda.

Lan honetan, hiru lurralde hauetako bakoitzean euskararen egoera zein den aztertu, eta hain zuzen ere euskaldunok poliziaren aurrean hizkuntzari dagokionez ditugun eskubideak zeintzuk diren argitzen saiatuko gara.

Horretarako, lehenik eta behin, gaiaren inguruko nazioartean sinatutako hitzarmenak aztertuko ditugu, eta geroago Euskal Herriari egingo diogu erreferentzia.

¹ BUJANDA, Ioana: “Hizkuntza eskubideak Euskal Herrian”. *Garalex*, 1 orr

² URRUTIA LIBARONA, Iñigo (2008): “Hizkuntza eskubideak eta euskara hezkuntza sisteman”. *Ikastaria*, 172 orr

II. Hizkuntza-eskubideak administrazioarekiko harremanetan: Nazioarteko legeria

Nazioarteko legeriari dagokionez, ezinbestekoa da **Hizkuntza Eskubideen Adierazpen Unibertsala**³ aipatzea, zeinaren bidez eremu urriko hizkuntzak babesten diren, euskara barne.

Adierazpen horren II. tituluko I. atalean “Administrazio publikoa eta organo ofizialak” aipatzen dira. Horren arabera, “*Hizkuntza-komunitate orok eskubidea du jardun judizial eta administratiboa (...) lurraldeko berezko hizkuntzan egiten direlarik, baliozkoak eta eraginkorrak izan daitezzen, eta inork ezin dezan argudia hizkuntza hori ez dakienik.*”

Era berean, “*Hizkuntza-komunitate bateko edozein kidek eskubidea du bere hizkuntzan erlazionatzeko eta harrera izateko hizkuntza hori berezkoztat duen lurraldean bere baitan dauden botere publikoen, eta administrazio-dibisioen zerbitzuen aldetik (...)*” xedatzen da.

Beste alde batetik, eta Europar hitzarmenei dagokionez, **Europako Eremu Urriko Hizkuntzen Gutuna**⁴ dugu. Honakoa babes berezia behar duten euskara bezalako hizkuntzen normalizazioa, aitorpena eta errespetua lortzeko sortzen da.

Gutunaren 10.artikuluak Administrazioako agintariei eta zerbitzu publikoei egiten die erreferentzia. Honen arabera, ahal den neurrian konpromiso jakin batzuk hartu beharko dituzte Administrazio agintarien barrutiek; besteak beste: eskualdeetako edo eremu urriko hizkuntzak erabiltzen dituztela zaintzea; jendarekin harremana duten agenteek eurongana hizkuntza horietan jotzen duten pertsonekin eskualdeetako edo eremu urriko hizkuntzak erabiltzen dituztela zaintzea; eskualdeetako edo eremu urriko hizkuntzetako hiztunek eskaerak ahoz zein idatziz aurkez ditzaketela eta erantzuna hizkuntza horietan jaso dezaketela zaintzea; etab.

Halaber, toki eta eskualde-mailako agintariei dagokienez, beste hainbat erantzukizun aurreikusten dira; esaterako, eskualdeetako edo eremu urriko hizkuntzen erabilera eskualde-edo toki-mailako administrazioan.

Azkenik, Administrazioako agintariak edo horien kontura jarduten dutenek bermatzen dituzten zerbitzu publikoei dagokienez, eskualdeetako edo eremu urriko hizkuntzak erabiltzen diren lurraldeetan, hizkuntza bakoitzaren egoeraren arabera eta hori posiblea den neurrian, beste konpromiso batzuk xedatzen dira: zerbitzua ematerakoan eskualdeetako edo eremu urriko hizkuntzak erabiltzen direla zaintzea edo eskaerak eskualdeetako edo eremu urriko hizkuntzan aurkeztu eta erantzuna hizkuntza horietan jasotzea baimentzea hizkuntzotako hiztunei.

Azkenik, Estatuko araudiari erreparatuko diogu, hain zuzen ere, **Espainiako Konstituzioari**⁵. Azken honek gaztelania ezartzen du Herrialdeko hizkuntza ofizial bezala. Hala ere, 3.2 artikuluan ondorengoa aurreikusten du: “*Espainiako beste hizkuntzak ere ofizialak izango dira haiei dagozkien Erkidego Autonomoetan beraien Estatutuei dagozkien eran*”. Hortaz, geroago Euskal Herriko lurralde ezberdinetako Estatutuei erreparatu beharko diegu, euskararen egoera ezagutzeko.

³ [Hizkuntza Eskubideen Adierazpen Unibertsala](#), Bartzelona 1996

⁴ [Eskualdeetako eta Eremu Urriko Hizkuntzen Europako Gutuna](#), Estrasburgo 1992-X-2

⁵ [Espainiako Konstituzioa, 1978](#)

III. Hizkuntza-eskubideak administrazioarekiko harremanetan: Euskal Herriko egoera

Kontuan hartu beharra dago, arestian aipatutako Nazioarteko Legeiak une oro lurralde jakin bateko “berezko hizkuntzari” erreferentzia egiten diola, edo “hizkuntza bakoitzaren egoeraren arabera” aipatzen dela.

Hori dela eta, EAEn, Nafarroan eta Iparraldean euskarak duen ofizialtasun-maila aztertuko dugu, eskubide hauek hiru lurraldeetan bermatzen diren jakin dezakegun.

1. Hizkuntza-eskubideak EAEn

1.1. Euskararen egoera

Euskara EAeko hizkuntza ofiziala da, gaztelaniarekin batera, abenduaren 18ko 3/1979 Lege Organikoaren bidez *Autonomia Estatutua*⁶ onartu zenetik (6.artikulua). Hortaz, herritarrak eskubidea du euskara balio eta eraginkortasun juridiko osoarekin erabili ahal izateko, eta inork ezingo dio eskatu berak hautatutako hizkuntza ofiziala ez den besteren batean mintza dadin, eta eskubidea du, orobat, mintzakidea erakunde publikoa bada, berak hautatutako hizkuntza horretan erantzun diezaion.⁷

1.2. Hizkuntza eskubideak Poliziarekiko harremanetan

EAEn Euskara ofiziala den heinean, *"Administrazioarekin edota Autonomia Erkidegoan kokatutako edozein erakunde edo entitatearekin harremanak euskaraz zein gaztelaniaz izateko eskubidea, aboz nabiz idatziz"*.⁸ Beraz, ertzainei, udaltzainei edo bestelako poliziei entitate hauetako bat den heinean, euskaraz mintza gakizkieke, eta modu berean, euren aldetik euskarazko erantzuna jasotzeko eskubidea dugu.

Bestalde, *Euskal Herriko Poliziari buruzko Legea*⁹ aurreikusten duen legez, Ertzainak herritarron eskubide (hizkuntzari dagozkionak barne) eta askatasunak betetzen direla bermatzeko betebeharra dauka. Hauek, gainera, atxilotetak aurrera eramaten dituztenean ere presente izan beharko dituzte; izan ere, pertsona batek ez ditu bere eskubideak galtzen, egoera horretan aurkituta ere: *"Euskal Herriko Poliziako kideek atxilotzen dituztenen pertsonen eta bere zainpean dituztenen bizia eta gorputz-osotasuna zainduko dituzte, eta beraien ohore eta duintasuna eta legez dagozkien eskubideak errespetatuko"*. Hizkuntza-eskubideak hauen artean daude.

Poliziaren aurrean aurkezten ditugun eskariei eta erreklamazioei dagokienez, berriz, hauek euskaraz zein gaztelaniaz egiteko aukera dago; halaber, Ertzainak, Polizia Nazionalak edo bestelako segurtasun indarrek idatziz ematen dizkigunak ere euskaraz egongo dira. Izan ere, EAEn kokatutako herri-aginteek esku hartzen duten egintza guztiak, eta administrazioaren jakinarazpen eta adierazpenak euskaraz eta gaztelaniaz idatzita egon behar dute, salbu eta interesdun partikularrek Autonomia Erkidegoko hizkuntza ofizialetako bat berariaz erabiltzea aukeratzen badute.¹⁰ Hortaz, printzipioz testuak bi hizkuntzetan jasoko dira, baina hala eskatuz gero, bakarrik euskaraz jasotzeko aukera dago.

⁶ EAeko *Autonomia Estatutua*, 1979

⁷ARRIETA MARINO, June: “Hizkuntza eskubideak administrazioaren eta justiziaren esparruan” *Garalex*, 3 orr

⁸ [10/1982 Legea, azaroaren 24koa, Euskararen erabilera normalizatzeko oinarritzko Legea](#)

⁹ [4/1992 Legea, uztailaren 17koa, Euskal Herriko Poliziari buruzkoa](#)

¹⁰ <http://www.habe.euskadi.eus/>

Bestalde, poliziaren lanaren funtsezko zereginak eta herritarren eskubideak uztartzeko moduari erreparatuko diogu. Ertzaintzaren funtsezko zereginen artean, pertsonak eta ondasunak babestea, herritarrek euren eskubide eta askatasunez baliatu ahal izan daitezen bermatzea eta, EAEko lurralde-eremu osoan, herritarren segurtasunaren alde lan egitea aurki ditzakegu. Hala ere, badira bestelako zeregin zehatz batzuk, horietako bat kidegoaren hizkuntza prestakuntza.¹¹ Honakoa posible izan dadin, 1998an Ertzaintzan euskararen normalizazio-prozesua jarri zen martxan. Horri esker, ertzain guztiek euskara-gaitasuna lor dezakete, gure eskubideak bermatzearen.¹²

Zerbitzu hau hobeto ezagutzearen, horren ezaugarrietako batzuk aztertuko ditugu. Hasteko, zerbitzua etetea ez dago onartua, ezta gaitutako agenteak beste langile batzuegatik ordezkatu ere. EAE osoan eskaini behar den heinean, herritarrekin harreman zuzena edukitzea ez ezik, bestelako laguntza-zerbitzuen gertutasuna ezinbestekoak dira aurrera eramateko. Bestalde, aipatu beharra dago mintzamen gaitasunari berebiziko garrantzia ematen zaiola, herritarren zalantzak edo arazoak era egokian konpontze aldera.¹³

Bukatzeko, aipatzekoa da bai EAE bai Nafarroako herritarroi dagokigunez, “herritarron eskubideak eta euskararen ofizialtasuna jasotzen dituzten arau nagusiek eta Espainiako Konstituzio Auzitegiaren jurisprudentziak definitu dituzte, eskubideen mugak, hizkuntzen ofizialtasunaren ondorioak eta bere ezarpen eremua, diskriminatzeko debekua, berdintasuna zein ekintza positiboa.”¹⁴ Bertan, aginteak Estatukoak, Autonomia Erkidegokoak, Lurralde Historikokoak edo Udalekoak izanda ere, haiekin euskaraz hitz egiteko gaitasuna aitortzen zaigu, betiere, euskarak ofizialtasun-maila badu.

Horrez gain, “Poliziaren Legeak berak jasotzen ditu, hutsegiteen astuntasun-maila zehazteko irizpideen artean, herritarrei kalteak eragitea, herritarrekiko begirunerik eza, Administrazioaren eta Polizia Zerbitzuen itxura lardaskatzea eta, oro har, herritarren segurtasuna baldintzatzea”¹⁵

2. Hizkuntza-eskubideak Nafarroan

2.1. Euskararen egoera

Nafarroan, *Nafarroako Foru Erkidegoaren Estatutua*¹⁶ aztertuko dugu. Honen 9.artikuluaren arabera, gaztelania da lurraldeko hizkuntza ofiziala; hala ere, Nafarroako eskualde euskaldunetan euskarak ere maila bera izango duela aurreikusten da. Beraz, ofizialtasun-partzialaren aurrean gaude.

Antzematen denez, Nafarroa zatituta dago: eremu ez-euskalduna, eremu mistoa eta eremu euskalduna. Azken honen parte diren herritarrek bakarrik, beraz, izango dituzte euskararen ofizialtasunari dagozkion eskubide eta bermeak. Eremu mistoan aurkitzen direnek, aldiz, hainbat eskubide dituzten arren, ez dute ofizialtasunik ezagutzen. Azkenik, hirugarren

¹¹ <http://www.habe.euskadi.eus/>

¹² [30/1998 DEKRETUA](http://www.habe.euskadi.eus/), otsailaren 24koa, Ertzaintzan euskararen normalkuntza prozesua arautzen duena

¹³ <http://www.habe.euskadi.eus/>

¹⁴ <http://www.habe.euskadi.eus/>

¹⁵ <http://www.habe.euskadi.eus/>

¹⁶ [13/1982 LEGE ORGANIKOA](http://www.habe.euskadi.eus/), abuztuaren 10ekoa, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzkoa

eremukoek ez dute ez ofizialtasunik, ezta orokorrean euskararen inguruko hizkuntza-eskubiderik ere.¹⁷

2.2. Hizkuntza-eskubideak Poliziarekiko harremanetan

Eremu euskaldunean, oro har EAEn dauden eskubide berak dituzte herritarrek. Lehenik eta behin, orokorrean Administrazioari dagokionez, jakinarazpen eta komunikazioak euskara hutsez jasotzeko eskubidea dute, hala eskatu dutenean; bestalde, euskara hutsez jasotzeko aukera berariaz egin ez dutenean, bi hizkuntza ofizialez jasoko dituzte. Eremu mistoko euskaldunen kasuan, euskaraz zein gaztelaniaz egingo dira jakinarazpenak, eta eremu ez-euskaldunarentzat ez da horrelakorik aurreikusten.

Era berean, herritarrek egiten dituzten erreklamazioak eta eskariak euskaraz egin ditzakete eremu euskalduneko herritarrek, 10/1982 Legearen arabera. Bestalde, euskara ofiziala den eremuetan, herritarrek euskaraz zein gaztelaniaz hitz egin dezakete poliziarekin, Legeak ezartzen dituen mugen barruan, betiere.¹⁸

Nahiz eta eremu guztietan euskarak garrantzi berdina ez izan, aipatzekoa da 213/2002 Legegintzako Foru Dekretuak¹⁹ arau-hauste oso larritzat aurreikusten dituela “*Sexu, erlijio, hizkuntza, iritziz, jaioterri edo aniztasunagatik edo pertsona edo talde baten beste edozein ezaugarri edo gorabeheragatik bereizkeria dakarten ekintzak*”. Horren ondorioak, eginkizunak urte batetik bostera bitartean bertan behera uztea edo zerbitzutik bereiztea izango lirarteke.

3. Hizkuntza-eskubideak Iparraldean

3.1. Euskararen egoera

Ipar Euskal Herria **Frantziako Konstituzioaren** menpe dago, eta honek ez du euskara herrialdeko hizkuntza ofizialtzat hartzen, horrek dakartzan ondorioekin. frantsesa da herrialdeko hizkuntza ofizial bakarra. Euskarak ofizialtasunik ez duen heinean, herri-agintek ez dute hizkuntza ezagutzen, ezta erabili ere. Hori dela eta, ez dute uste euskarak inolako babesik merezi duenik.²⁰

Hortaz, bertako biztanle batzuk euskaraz mintzatzen diren arren, ez zaie aitorpenik eman hezkuntza-sisteman, komunikabideetan, lanean edota administrazioan. Beraz, egunero euren eskubideak urratuta bizi behar dute.

IV. Hizkuntza-eskubideak bermatu ez diren egoerak

Ikus dezakegunez, araudi nahikoa existitzen da Euskal Herriko hizkuntza-eskubideen inguruan; hala ere, aztertuko dugunez, errealitateko egoerak askotan ez dator bat lege eta arauak xedatzen dutenarekin. Hori dela eta, hainbat baliabide sortu izan dira azkenaldian, hizkuntza-eskubideen babesean jarduten dutenak. Horietako bat Hizkuntz Eskubideen-

¹⁷ BUJANDA, Ioana: “Hizkuntza eskubideak Euskal Herrian”. *Garalex*, 9 orr

¹⁸ <http://www.habe.euskadi.eus/>

¹⁹ [213/2002 LEGEGINTZAKO FORU DEKRETUA](http://www.euskadi.eus/leges/213-2002-LEGEGINTZAKO-FORU-DEKRETUA), urriaren 14koa, Nafarroako Polizia Kidegoei buruzko Foru Legearen Testu Bategina onesten duena

²⁰ <http://www.habe.euskadi.eus/>

Behatokia²¹ dugu. 2011ean sortu zen, Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseiluaren eskutik, euskararen inguruan ematen ari ziren atzerapausoak kontrolatzeko. Bestalde, gure hizkuntzak ez zituen aurrerapausorik ematen, eta hori konpontzea bihurtu zen erakundearen helburu.²²

Behatokiak urtero argitaratzen duten txostenean, “Sinopsiak” izeneko atala aurki dezakegu, urtean zehar jasotako kexak eta hauei emandako erantzunak biltzen dituena. 2015ean argitaratutakoa da gertuen geratzen zaiguna. Honetan, hizkuntza-arrazoiak direla eta segurtasun-indarrekin izandako arazoen inguruko hainbat kexa aurkezten dira. Salatzen diren hamasei egoeretatik, horietako zortzitan herritarrak euskaraz mintzatu, baina ertzainak edo udaltzaingoak hizkuntza ez dakiela erantzuten dio. Kasu gutxi batzuetan (bitan), poliziak herritarra gelditu eta azken honek euskaraz hitz egin diezaion eskatzean, behartuta ez dagoela erantzuten du. Beste herritar batek salatzen duenaren arabera, kontua ez da hizkuntza ez dakitela, honek arazoa euskaraz azaldu eta ertzainak gaztelania hutsean erantzuten baitu. Gelditzen diren kasuak dokumentuekin dute zerikusia; hau da, salaketak jartzerako edo isunak jasotzerako garaian, herritarrak dokumentua eta informazioa euskaraz jaso nahi duela adierazi, baina ez zaio eskakizuna aitortzen.

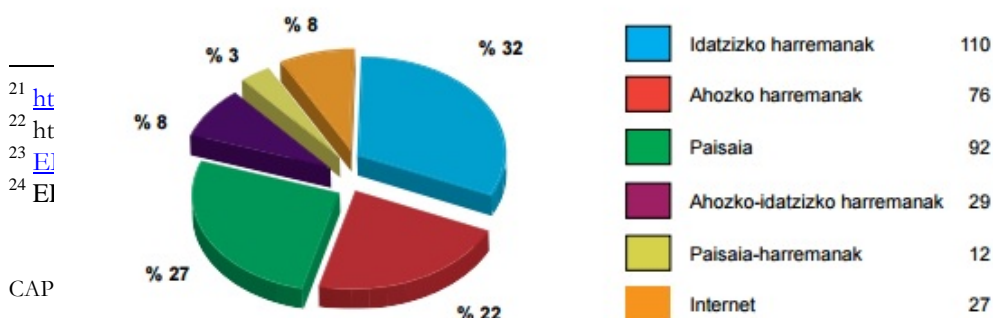
Bestalde, aipatutako txostenak (“Hizkuntza-eskubideen egoera”), herritar euskaldunak segurtasun juridikorik ez duela salatzen du; izan ere, segurtasun-indarrei informazioa eta dokumentuak euskaraz eman diezazkioten eskatzea desobedientzia delitutzat hartu izan dute hainbatetan.

Hizkuntza-eskubideen zaintzan aritzen den beste elkarte bat Elebide²³ dugu. Hain zuzen ere, honen helburua euskara eta gaztelaniaren arteko benetako oreka lortzea da. Horretarako, kexak jaso ez ezik, aholkularitza, informazioa eta laguntza eskaintzen dizkio behar eta eskatzen duen horri, eta proposamenak egiten ditu hizkuntza-eskubideak bermatzearren. Aurreko elkarteak EAE eta Nafarroako hizkuntza-eskubideen babesean jarduten duen bitartean, Elebidek EAE bakarrik hartzen du kontuan.

2015eko jarduera-txostena oraindik argitaratuta ez dagoenez, 2014koari erreparatuko diogu. Hasteko, urte horretan hizkuntza-eskubideen inguruko 412 gorabehera erregistratu zituen elkarteak. Txostenaren arabera, “Elebidera jo duten herritarren % 94k, zehazki, 387k, euskara erabili dute Zerbitzuarekin harremanak izateko, eta 25k, gaztelania.”²⁴ Hortaz, badirudi nahiz eta gehienetan euskara erabiltzeko eskubidea urratu zaiela salatu, hainbat herritarrak gaztelaniaz jarri dutela kexa.

Bestalde, aipatutako 412 jazoera horietatik, 346 kexak izan dira (%88), 20 kontsultak, 15 iradokizunak eta azkenik, 11 eskaerak. Hortaz, badirudi herritarrek elkartearengana jotzen dutela batez ere hizkuntza-eskubideen inguruko gertakariak salatzeke. “Oro har, kexa horietako gehienak gai hauen ingurukoak izan dira: Administrazioarekin, ahoz zein idatziz, aukeratu den hizkuntzan harremanak gauzatu ezina, eta errotulazioan eta seinaleetan antzematen diren hutsuneak”, adierazten da txostenean. Hain zuzen ere, ondorengo grafikoan kexen tipologia zehatzago ikus dezakegu.

5. grafikoa: Izapidetutako kexen tipologia

²¹ ht
²² ht
²³ E
²⁴ E

Konkretuki, Herri administrazio eta erakundeen kasuan, kexen %39 Administrazio Orokorrari zuzendu zaizkio, %37 Toki Administrazioari, %18 Estatuko Administrazioari, %14 Foru Administrazioari eta %3 Erakunde eta sozietate publikoei. Aipatu beharra dago, segurtasun-indarrei ez zaiela erreferentzia zehatzik egiten.

VI. Konklusioak

Euskara eremu guztietan normalizatu dadin aurrerapauso handiak eman direla ukaezina da. Jendeak gero eta ezagunagoak ditu bere hizkuntza-eskubideak, eta hauek bermatu daitezten saiatzen da.

Hala eta guztiz ere, euskararen inguruko arazoak ez dira gehiegi murrizten urte batetik bestera. Behatokitik argitaratu moduan, pasa den urtean azaleratu ziren kexa asko aurten ere errepikatu izan dira, elkarateak ahaleginak handiak eginda ere.

Europako Ministroen Kontseiluak eta Adituen Batzordeak behin eta berriz adierazi dute euskaraz dakiten agenteen kopurua txikia izateak arazoa sortzen duela herritarrek zerbitzua euskaraz jaso ahal izateko, eta azken ebaluazio-aldian ere, segurtasun kidegoetako langile euskaldunen kopurua handitzeko neurriak hartzeko gomendioa luzatu diete Agintari Publikoei. Euskaraz jakitea ezinbesteko baldintza bihurtzea izango litzateke herritarrek aitortuak dituzten eskubideak bermatzeko neurri eraginkor bakarra.²⁵

Legean eskubide batzuk aitortzen zaizkio herritarrari, eta paradoxikoa da hauen babesa bermatu beharko luketen horiek izatea urratzen dituztenak. Eskubide hauek paperean idaztea delako lehenengo pausua jada emanda dago; goazen orain hauek benetan bermatzera.

Honen inguruan, ezinbestekoa da Hizkuntza Eskubideak Bermatzeko Protokoloa²⁶ aipatzea. Honen helburuak, zehazki, 2.artikuluaren aurreikusten dira: *“Hizkuntza-aniztasuna bermatzea eta hizkuntzen garapena ziurtatzea elkarbizitzarako eta bakerako oinarri funtsezkoak direla aldarrikatzea; hizkuntza-berdintasunaren alde eta desabantaila egoeran dauden hizkuntzen garapenerako tresna eragingarria sortzea; eta, hizkuntza-komunitateak prozesu honetan subjektu gisa agertzea eta gizartearen kudeaketa justu horren berme dela aldarrikatzea.”*

Ikus dezakegunez, eremu urriko hizkuntza-eskubideen eta konkretuki euskararen aldeko mugimendua gero eta handiagoa eta indartsuagoa bilakatzen ari da. Hala ere, hau iraunkorra eta etengabea den arren, egoera ez da egun batetik bestera aldatuko. Denbora behar duen kontu baten aurrean gaude, baina ez da ezinezkoa etorkizun hurbil batean euskarari merezi duen esangura aitortzea.

²⁵ <http://www.behatokia.org/>

²⁶ <http://protokoloa.eus/>

Bibliografia

4/1992 Legea, uztailaren 17koa, Euskal Herriko Poliziari buruzkoa: <https://www.euskadi.eus/y22-bopv/es/bopv2/datos/1992/08/9202163a.pdf>

10/1982 Legea, azaroaren 24koa, Euskararen erabilera normalizatzeko oinarritzko Legea: http://www.euskara.euskadi.eus/contenidos/informacion/argitalpenak/es_6092/adjuntos/Euskararen_Legea_itzlpn_berria.pdf

13/1982 LEGE ORGANIKOA, abuztuaren 10ekoa, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzkoa: http://www.parlamentodenavarra.es/UserFiles/files/publicaciones/Textos_Legales/Amejoramiento_euskera.pdf

30/1998 DEKRETUA, otsailaren 24koa, Ertzaintzan euskararen normalkuntza prozesua arautzen duena: http://www.legegunea.euskadi.eus/x59-preview/eu/contenidos/decreto/bopv199801045/eu_def/index.shtml

213/2002 LEGEGINTZAKO FORU DEKRETUA, urriaren 14koa, Nafarroako Polizia Kidegoei buruzko Foru Legearen Testu Bategina onesten duena: <http://www.iusplaza.com/eu/arloak/nafarroako-foru-komunitatearen-zuzenbidea1/legeria/polizia-kidegoak-2002>

ARRIETA MARIÑO, June: “Hizkuntza eskubideak administrazioaren eta justiziaren esparruan” *Garalex*: http://www.ehu.es/ehusfera/garalex/files/2011/10/Hizkuntza-Eskubideak-administrazioan-eta-justizian_June-Arrieta.pdf

BUJANDA, Ioana: “Hizkuntza eskubideak Euskal Herrian”. *Garalex*: http://www.ehu.es/ehusfera/garalex/files/2011/01/Hizkuntza-Eskubideak-Euskal-Herrian_Ioana-Bujanda.pdf

EAEko Autonomia Estatutua, 1979: http://batzarirekiak.bngipuzkoa.org/down/Estatuto_de_Autonomia_para_el_Pais_Vasco_1979.pdf

ELEBIDE – Hizkuntza eskubideak bermatzeko zerbitzua: http://www.euskara.euskadi.eus/r59-14414/eu/contenidos/informacion/elebide_nortzuk/eu_elebi_no/elebi_no.html

Eskualdeetako eta Eremu Urriko Hizkuntzen Europako Gutuna: http://www.euskarabidea.es/fitxategiak/irudiak/fckeditor/celrm_02101992_eu-2.pdf

Espainiako Konstituzioa, 1978: <https://www.ehu.es/documents/2660428/2799934/Legeak01.pdf>

Hizkuntza Eskubideen Adierazpen Unibertsala, Bartzelona 1996: http://www.karmelaldizkaria.eus/upload/pdf/karmel-2012-4-Hizkuntz_eskubideen_deklarazio_u.pdf

Hizkuntz Eskubideen-Behatokia: <http://www.behatokia.org/>

III. Ikasleen ekarpenak

Hizkuntza Eskubideak bermatzeko Protokoloa: <http://protokoloa.eus/>

<http://www.habe.euskadi.eus/>

URRUTIA LIBARONA, Iñigo (2008): “Hizkuntza eskubideak eta euskara hezkuntza sisteman”. *Ikastaria*: <http://www.euskomedia.org/PDFAnlt/ikas/16/16171190.pdf>